

Was het nu 70, 80 of 90?

Hoe het dagelijks leven
in België in die jaren veranderde

***Korneel
De Rynck***

INHOUD

VOORWOORD ... 9

ETEN ... 13

Brood ... 13

Aardappelen, groenten, vlees ... 14

Van yoghurt tot chips ... 17

Lightproducten ... 23

Fastfoodketens ... 24

WONEN ... 29

Verspreid wonen ... 29

Gemeentefusies ... 32

Wooncomfort ... 37

Het IKEA-effect ... 38

HUISHOUDEN ... 43

Huishoudtoestellen ... 43

De droogkast ... 43

De vaatwasmachine ... 44

De microgolfoven ... 47

De kruimeldief ... 51

Naar de supermarkt ... 52

Van Discount naar Colruyt ... 52

De komst van Aldi ... 57

Witte producten ... 61

De rode prijzen van Colruyt ... 62

Aldi breekt door, Lidl komt ... 63

De streepjescode ... 64

Huishoudelijk afval ... 66

Het afvalprobleem ... 67

Een aanpak ... 70

Het containerpark ... 70

Kga, en de milieubox ... 72

Composteren ... 75
Fost Plus en pmd ... 76
Meer sorteren... en meer afval ... 77

GELDZAKEN ... 79

De invoering van de btw ... 79
Geldverkeer en betaalgewoontes ... 84
Bankrekeningen, overschrijvingen, cheques ... 84
Geldautomaten ... 91
Selfbankautomaten ... 97
Betalen met de debetkaart ... 97
De protonkaart ... 99
Kredietkaarten ... 103
Bankieren en betalen op afstand ... 105
De (girale) euro ... 107

COMMUNICATIE ... 109

Van fax tot e-mail ... 109
Vaste telefoon ... 115
Met draad en draadloos ... 115
Antwoordapparaat ... 117
Telefooncellen ... 118
Mobiele telefoon en semafoon ... 121
De eerste mobilofoons ... 121
De eerste semafoons ... 125
Mob1 en Mob2 ... 126
Een nieuwe generatie semafoons ... 133
De komst van de gsm ... 139
De doorbraak ... 143
De andere kant van de medaille ... 149
Sms ... 151
Nieuwe mogelijkheden ... 153

COMPUTER ... 157

Van mainframes tot typemachines ... 157
Personal computer ... 159
Hardware en programma's ... 162

Daar is IBM, met de PC ... 164

De Mac van Apple ... 168

De pc domineert ... 172

Windows ... 173

Cd-roms ... 177

De eerste laptops ... 179

Assistentie ... 179

Spelletjes ... 180

Vroege netwerken ... 181

Internet ... 183

Het Internet gaat open ... 184

Inbellen ... 185

ISDN, ADSL en de kabel ... 187

World wide web ... 189

E-mail ... 193

Downloaden ... 194

Discussiëren en chatten ... 195

Millenniumbug ... 197

MOBILITEIT ... 201

Stijgend autobezit en -gebruik ... 201

Merken ... 202

Benzinewagens en dieselauto's ... 206

Snelwegen ... 209

Het fileprobleem ... 215

In de steden ... 219

Veiligere wagens ... 219

Veiligere wegen en chauffeurs ... 226

Minder slachtoffers ... 235

WERK ... 237

Naar een diensteneconomie ... 237

Werkloosheid ... 241

Meer werkende vrouwen ... 244

TELEVISIE ... 249

Televisiekijken ... 249

In kleur ... 250

Kabels en schotels ... 250

De afstandsbediening ... 251

Minder log en breder ... 254

Zenders, programma's en kijkgedrag ... 258

Videorecorder en cassettes ... 267

Programma's opnemen ... 270

Films en videotheken ... 272

Homemovies ... 275

Dvd ... 278

Computing en videospelletjes ... 279

Teletekst ... 283

De proefperiode ... 284

Een volwaardig medium ... 286

Nieuwe magazines en experimenten ... 292

Groot succes ... 292

MUZIEKDRAGERS ... 295

De audiocassette ... 295

Muziekcassettes en cassettespelers ... 296

De walkman ... 299

Rec ... 300

Potlood of balpen ... 301

De cd ... 302

Het begin ... 303

De cd blinkt uit ... 304

Meer cd's en toestellen ... 307

De discman ... 308

Opmars ... 309

DANKWOORD ... 313

BIBLIOGRAFIE ... 315

VOORWOORD

Is dit nu mijn eerste, tweede of derde boek over het leven van vroeger?

In 2018 bracht ik *Vroeger was alles anders* uit, over het dagelijks leven in België vlak voor Expo 58 en de golden sixties, vlak voordat er heel veel veranderde. Tegelijk ging het over de periode waarin mijn ouders werden geboren. Welk eten kwam er toen op tafel? Hoe verplaatsten mensen zich? In hoeveel huizen was er al telefoon? Hoe waste men zich? Hoe zagen toiletten eruit, en gebruikte men al wc-papier? Ik reconstrueerde in woord en beeld hoe mensen in de ‘oude tijd’ leefden. Om vast te stellen dat veel, zo niet alles anders was dan vandaag. ‘Beter,’ voegden veel oudere lezers eraan toe, ‘vroeger was alles beter.’

Er kwam een vervolgboek, in 2022, met een bijzonder originele titel: *De golden sixties*, over hoe het leven veranderde tijdens de golden sixties – tussen 1958, het jaar van de Expo, en 1973, het jaar waarin een oliecrisis uitbrak en een economische recessie begon. In dat boek stapelden de veranderingen en revoluties zich op. Veel Belgen kochten een auto en er werden snelwegen aangelegd. In de huiskamers verscheen een televisie. Men schafte zich allerlei huishoudtoestellen aan, zoals een wasmachine, koelkast en stofzuiger. Veel woningen werden uitgerust met een badkamer in plaats van een zinken teil en een wc binnen in plaats van een toilet buiten, op de koer. Steeds meer mensen lieten een vaste telefoon installeren. De eerste supermarkten openden de deuren. De anticonceptiepil kwam op de markt. En steeds meer gehuwde vrouwen gingen buitenshuis werken. In amper vijftien jaar tijd veranderde het leven ingrijpend.

Dit is het derde boek in de reeks. Ik scrol verder door de jaren, een stuk verder. Ik beschrijf hoe het dagelijks leven evolueerde van 1973,

het einde van de golden sixties, tot 1999, het einde van de eeuw. Grofweg is dit dus een boek over de jaren 70, 80 en 90. En dat kon voor mij alleen de titel krijgen die het kreeg: *Was het nu 70, 80 of 90?* Het was de naam van een iconisch programma op Studio Brussel waarin enkel muziek uit die decennia werd gedraaid. Het programma startte in 1999 en liep verschillende jaren. Nostalgische radio-uurtjes waren het, in de ochtend tijdens het weekend. Ik luisterde vaak. Het heeft zonder twijfel mijn voorliefde voor de wat oudere muziek versterkt, en misschien ook wel mijn interesse voor het verleden. Studio Brussel bracht eveneens gelijknamige compilatie-cd's uit en organiseerde retrofeesten overal te lande, waar ze – in mijn herinnering – overvloedig veel reclame voor maakten. *Was het nu 70, 80 of 90?*: het zinnetje nestelde zich in mijn geheugen en prijkt nu ook op dit boek.

Ik koos ervoor om tien thema's uit te lichten: eten, wonen, huishouden, geldzaken, communicatie, computer, mobiliteit, werk, televisie en muziekdragers. Wat is er binnen die domeinen zoal veranderd? Het spreekt voor zich dat verschillende tendensen uit de golden sixties nadien gewoon doorliepen. Nog meer Belgen kochten een auto en een televisie. Het aantal telefoonaansluitingen nam verder toe. Gezinnen die nog geen koelkast en wasmachine hadden, haalden die nu wel in huis. Een badkamer en een wc binnen waren tegen het einde van de eeuw aanwezig in vrijwel elke woning. Om slechts enkele, belangrijke voorbeelden te geven. Maar er waren in de jaren 70, 80 en 90 ook veel nieuwe ontwikkelingen. Tal van nieuwe apparaten en systemen deden hun intrede: de personal computer en het internet, de mobiele telefoon (en de gsm), de beeper, de fax, de videorecorder, spelconsoles, Teletekst, cassette- en cd-spelers, de microgolfoven en de vaatwasser, geldautomaten en betaalautomaten voor bankkaarten. Los van die technologische innovaties waren er nog veranderingen. We zagen de intrede van discountsupermarkten, we begonnen ons huishoudelijk afval te sorteren, de dagelijkse files ontstonden, er gebeurde van alles op het vlak van verkeersveiligheid, er was stijgende werkloosheid, er verschenen fastfoodketens enzovoort. Drie decennia, tien hoofdstukken, heel veel onderwerpen.

En dus is dit een boek over grote 'computerbakken' en inbellen op het internet, met het bijbehorende gepiep en geruis. Over mobiele telefoons ter grootte van een transistorradio, maar ook over kleine

Nokia-gsm's, en sms-berichten typen met je duim. Over het huren van een 'dagfilm' in de videotheek. Over de protonkaart. En over witte producten en chips met flippo's. Draai de bladzijde om en keer terug in de tijd. Laat het heden rusten en blader door het verleden.

© 2024 Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Korneel De Rynck

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk november 2024

Omslagontwerp: Herman Houbrechts
Coverbeeld: © Chris Pennarts, Nationaal Archief Nederland,
Opmaak binnenwerk: www.intertext.be
Auteursfoto: © Thomas Sweertvaegher

Met dank aan VRT

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten te regelen voor alle in dit boek gepubliceerde foto's, volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, worden verzocht zich alsnog tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 223 4105 6
D/2024/0034/213
NUR 680